

UZASADNIENIE

(...) Park spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 13 maja 2016 r. zgłosiła do Sądu Rejestrowego wnioski o zmianę danych w rejestrze przedsiębiorców polegającą na zmianie umowy spółki i podwyższeniu kapitału zakładowego z kwoty 5.100.000 zł do 5.330.000 zł. Wnioskodawczyni złożyła także formularz KRS-ZM dostosowując widniejący w systemie rejestrowym katalog form (...) do aktualnie obowiązujących przepisów. Wniosek wniesiono na urzędowym formularzu, wraz z opłatą w wysokości 350 zł.

Postanowieniem z 4 października 2016 r. pod sygnaturą akt SZ XIII Ns-Rej. KRS (...) referendarz sądowy w punkcie I dokonał zmiany wpisu odnośnie zmiany przedmiotu działalności oraz w punkcie II oddalił wnioski w pozostałej części. Na orzeczenie zawarte w punkcie II postanowienia wniesiona została skarga, w której podniesiono zarzut przekroczenia granic kognicji sądu rejestrowego określony w art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2016, po. 687 ze zm.) – zwanej dalej ustawą KRS.

Z uwagi na art. 398²² § 2 i 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzeczenie referendarza utraciło moc, a Sąd Rejestrowy rozpoznał ponownie sprawę jako Sąd I instancji uznając – postanowieniem z 24 maja 2017 r. pod sygnaturą akt SZ XIII Ns-Rej. KRS (...) – że skarga na orzeczenie referendarza sądowego okazała się bezzasadna i oddalając wnioski o zarejestrowanie zmiany umowy spółki oraz podwyższenia kapitału zakładowego.

Uzasadniając podjęte rozstrzygnięcie Sąd Rejestrowy wskazał, że podstawę wpisu zmiany umowy stanowił akt notarialny z 31 marca 2016 r. (Rep. A nr 533/2016) sporządzony przez notariusza D. B. w kancelarii notarialnej w S., którym wyłączono prawo pierwszeństwa w nabyciu udziałów dotychczasowych wspólników w spółce oraz zmieniono treść § 6 ust. 1 i ust. 4 umowy spółki co do wysokości kapitału zakładowego oraz wspólników w spółce. Nowe udziały w podwyższonym kapitale zakładowym – 4.600 udziałów o wartości 230.000 zł objęła (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w (...) za kwotę 1.230.000 zł. Jak wynika z treści oświadczenia o przystąpieniu do spółki i objęciu udziałów Rep. A nr 560/2016, (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w (...) objęła nowe udziały za wkład pieniężny, przy czym różnica pomiędzy wartością udziałów, a kwotą ich nabycia w kwocie 1.000.000 zł została przekazana na kapitał zapasowy (...) Park spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Tymczasem dokonane czynności są niezgodne z przepisami prawa spółek handlowych, a w szczególności dążą do obejścia przepisów o likwidacji spółek kapitałowych. Sąd Rejestrowy wskazał, że postawienie spółki kapitałowej w stan likwidacji znacznie zmienia cele działania tej spółki. Nie jest to już bowiem cel prowadzenia działalności gospodarczej, a zakończenie bytu spółki, zaspokojenie jej wierzycieli, podział majątku oraz w konsekwencji wykreślenie spółki z rejestru. Definicję ustawową czynności likwidacyjnych, zawiera art. 282 § 1 k.s.h., zgodnie z którym likwidatorzy powinni zakończyć interesy bieżące spółki, ściągnąć wierzytelności, wypełnić zobowiązania i upłynnić majątek spółki (czynności likwidacyjne). Nowe interesy mogą wszczynać tylko wówczas, gdy to jest potrzebne do ukończenia spraw w toku. (...) mogą być zbywane w drodze publicznej licytacji, a z wolnej ręki – jedynie na mocy uchwały wspólników i po cenie nie niższej od uchwalonej przez wspólników. Jednocześnie zasadą jest, że do spółki w likwidacji stosuje się przepisy dotyczące organów spółki oraz praw i obowiązków wspólników – art. 275 k.s.h., a stosowanie tych przepisów modyfikowane jest celem likwidacji i przepisami kodeksu spółek handlowych.

Sąd Rejestrowy dodał, że wskazany przepis zawiera regulację obejmującą szeroki zakres wyłączenia czynności, niemających zastosowania w sytuacji, gdy nie realizują podstawowych celów likwidacji spółki, co oznacza, że nie można wyróżnić wprost katalogu czynności wyłączonych, a należy je rozważać zawsze w kontekście realizacji przez spółkę celów likwidacji. Przykładowo co do zasady w okresie likwidacji nie powinno się rozpoczynać nowych interesów, a rozpoczęte należy zakończyć. Nowe interesy mogą być dokonywane tylko wówczas, gdy są niezbędne do ukończenia dawnych. Nie jest jednak bezwzględnie niemożliwe zawieranie nowych umów, byleby służyło to zakończeniu bieżących spraw spółki, ściągnięciu wierzytelności, wypełnieniu zobowiązań i spieniężeniu majątku spółki. Z dokonanych

czynności wyłączone są więc te, które mają wymiar strategiczny, wieloletni. Dlatego też zawieranie umów długoletnich wydaje się wątpliwe, a jedyną strategią dla spółki powinno być zakończenie jej działalności.

Sąd Rejestrowy podzielił stanowisko wcześniej wyrażone przez referendarza sądowego, że w czynnościach (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w (...), która nabyła 4.600 nowych udziałów o wartości 230.000 zł w (...) Park spółce z ograniczoną odpowiedzialnością za kwotę niemal pięciokrotnie wyższą, nie sposób dostrzec żadnej potrzeby gospodarczej dla celów prowadzonego postępowania likwidacyjnego. Wręcz przeciwnie, wyzbywanie się majątku przez spółkę w likwidacji i nabywanie udziałów o znacznie mniejszej wartości w spółce powiązanej może prowadzić do pokrzywdzenia jej wierzycieli i zostać ocenione jako próba ominięcia przepisów likwidacyjnych.

Dalej Sąd Rejestrowy dodał, że jego zakres kognicji określony jest w art. 23 ust. 1 ustawy o KRS, w myśl którego sąd rejestrowy bada, czy dołączone do wniosku dokumenty są zgodne pod względem formy i treści z przepisami prawa. Jednocześnie przywołał stanowisko prezentowane w orzecznictwie, zgodnie z którym w ramach kognicji określonej w art. 23 ust. 1 ustawy o KRS sąd rejestrowy może samodzielnie oceniać zgodność z prawem uchwały zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością stanowiącej podstawę wpisu w rejestrze, a obowiązek sądu rejestrowego w zakresie badania treści dokumentów nie ma charakteru czysto formalnego, gdyż obejmuje on także ocenę ważności objętej tym dokumentem czynności prawnej stanowiącej podstawę prawną wpisu, który uzasadnia skuteczność powstania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pod względem materialnoprawnym. Dotyczy to oczywiście także badania dokumentu, jakim jest umowa spółki zawarta w formie aktu notarialnego [por. postanowienie SN z 24.07.2013 r. w sprawie III CNP 1/13, OSNC z 2014 r. Nr 4, poz. 43; postanowienie SN z 12.04.1990 r. w sprawie III CRN 93/90, LEX nr 508].

W kontekście tych poglądów Sąd Rejestrowy uznał, że nie zasługuje na uwzględnienie stanowisko wyrażone przez skarżącego, że Sąd Rejestrowy (w osobie referendarza sądowego) przekroczył swoją kognicję stwierdzając, że wyzbywanie się majątku przez spółkę w likwidacji i nabywanie udziałów o znacznie mniejszej wartości w spółce powiązanej może prowadzić do pokrzywdzenia jej wierzycieli i zostać ocenione jako próba ominięcia przepisów likwidacyjnych. Z tych też względów Sąd Rejestrowy oddalił wniosek o zarejestrowanie zmiany spółki i podwyższenia kapitału zakładowego.

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – wywiodła apelację od wskazanego wyżej postanowienia Sądu Rejestrowego zaskarżając je w całości oraz domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Rejestrowy na podstawie art. 694⁷ k.p.c.. Orzeczeniu Sądu I instancji zarzuciła:

1) naruszenie art. 23 ust. 1 ustawy o KRS, poprzez przekroczenie granic kognicji sądu rejestrowego przy badaniu wniosku oraz załączonych do niego dokumentów wskutek dokonania oceny objęcia nowych udziałów w spółce-wnioskodawcy przez spółkę (...) sp. z o.o. w likwidacji jako dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli tej ostatniej spółki i dążącej do ominięcia przepisów likwidacyjnych znajdujących zastosowanie jedynie do spółki obejmującej udziały, podczas gdy zgodnie z art. 23 ustawy o KRS sąd rejestrowy jest uprawniony jedynie do badania, czy dołączone do wniosku dokumenty są zgodne pod względem formy i treści z przepisami prawa bezwzględnie obowiązującego znajdującymi zastosowanie do spółki-wnioskodawcy oraz umową spółki lub statutem spółki-wnioskodawcy;

2) naruszenie art. 228 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 7 ustawy o KRS, poprzez pominięcie przez Sąd Rejestrowy przy ustalaniu stanu faktycznego w sprawie faktów znanych Sądowi Rejestrowemu urzędowo z akt rejestrowych prowadzonych pod numerem KRS (...), a dotyczących uchylenia (...) sp. z o.o. w likwidacji – obecnie (...) sp. z o.o. w S.;

3) naruszenie art. 316 § 1 w zw. z art. 361 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 7 ustawy o KRS, poprzez nieuwzględnienie stanu sprawy na dzień wydania zaskarżonego postanowienia w zakresie dotyczącym uchylenia (...) sp. z o.o. w likwidacji – obecnie (...) sp. z o.o. w S. – co skutkowało oddaleniem wniosku o zarejestrowanie zmiany umowy spółki oraz podwyższenia kapitału zakładowego z uwagi na przyjęcie, że czynności (...) sp. z o.o. w likwidacji mogą prowadzić do pokrzywdzenia wierzycieli i zostać ocenione jako próba ominięcia przepisów o likwidacji spółek kapitałowych;

4) błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że nabycie przez (...) sp. z o.o. w likwidacji 4.600 nowych udziałów w (...) Park spółce z ograniczoną odpowiedzialnością mogło prowadzić do pokrzywdzenia jej wierzycieli i zostać ocenione jako próba obejścia przepisów o likwidacji spółek kapitałowych, podczas gdy (...) sp. z o.o. w likwidacji została uchylona uchwałą nr 1 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z 23 listopada 2016 r., a zatem nie sposób uznać, że nabycie udziałów w (...) Park spółce z ograniczoną odpowiedzialnością prowadziło do pokrzywdzenia jej wierzycieli i stanowiło próbę ominięcia przepisów o likwidacji spółek kapitałowych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Sąd Okręgowy nie podzielił argumentacji przedstawionej przez wnioskodawczynię w wywiedzionej przez nią apelacji od postanowienia Sądu Rejestrowego.

Odnosząc się kolejno do podniesionych zarzutów, w pierwszej kolejności należy zakwestionować stanowisko apelującej dotyczące zakresu kognicji Sądu Rejestrowego w toku postępowania w przedmiocie wpisu zmiany umowy spółki i podwyższenia kapitału zakładowego do rejestru przedsiębiorców określonego art. 23 ust. 1 ustawy o KRS. Zgodnie z tym przepisem sąd rejestrowy bada, czy dołączone do wniosku dokumenty są zgodne pod względem formy i treści z przepisami prawa. W orzecznictwie Sądu Najwyższego – jak zaznaczył również Sąd Rejestrowy powołując się na postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lipca 2013 r. w sprawie III CNP 1/13 oraz na postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 1990 r. w sprawie III CRN 93/90 – przyjmuje się, że sąd rejestrowy może samodzielnie oceniać zgodność z prawem uchwały zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością stanowiącej podstawę wpisu w rejestrze, a jego obowiązek w zakresie badania treści dokumentów nie ma charakteru czysto formalnego, gdyż obejmuje on także ocenę ważności objętej tym dokumentem czynności prawnej stanowiącej podstawę prawną wpisu, który uzasadnia skuteczność powstania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pod względem materialnoprawnym.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wskazanego wyżej orzeczenia wyjaśniając treść art. 23 ust. 1 ustawy o KRS (jak i nie odbiegającego treścią poprzednika tego przepisu, jakim był art. 16 k.h., zgodnie z którym sąd rejestrowy bada, czy zgłoszenie i dołączone do niego dokumenty zgadzają się pod względem formy i treści z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawnymi) odwołał się jednocześnie do poglądów wielokrotnie wyrażanych w jego orzecznictwie w tym zakresie: uchwały z 12 stycznia 2001 r. w sprawie III CZP 44/00 (OSNC z 2001 r. Nr 5, poz. 69), postanowienia z 26 marca 1998 r. w sprawie I CKN 227/97 (OSNC z 1998 r. Nr 11, poz. 179), a także niepublikowanych: postanowienia z 2 października 2008 r. w sprawie II CSK 186/08, i postanowienia z 17 września 2008 r. w sprawie III CSK 56/08. Dalej zaś zaznaczył, że do zagadnień merytorycznych, których zbadanie jest obowiązkiem sądu rejestrowego, zaliczono ocenę: ważności czynności prawnej stanowiącej podstawę prawną wpisu, w tym także umowy spółki zawartej w formie aktu notarialnego [tak: postanowienie SN z 12.04.1990 r. w sprawie III CRN 93/90], prawidłowości podwyższenia kapitału zakładowego i skuteczność objęcia udziałów w podwyższonym kapitale [tak: postanowienie SN z 3.04.1992 r. w sprawie I CR 10/92], ważności umowy sprzedaży udziałów [tak: uchwała SN z 22.09.1993 r. w sprawie III CZP 118/93, OSNC z 1994 r. Nr 5, poz. 99], a także ważności podjęcia uchwały w świetle postanowień umowy spółki określających wymagania co do reprezentacji udziałów i większości potrzebnej do jej podjęcia [tak: postanowienie SN z 22.01.1993 r. w sprawie I CRN 214/94, OSNC z 1993 r. Nr 9, poz. 164; uchwała SN z 20.01.2010 r. w sprawie III CZP 122/09, OSNC z 2010 r. Nr 7-8, poz. 107]. Tym samym utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego – podzielane przez Sąd Okręgowy – ujmuje szeroko zakres kognicji Sądu Rejestrowego w przypadku badania zgodności z prawem formy i treści dołączonych do wniosku o dokonanie wpisu dokumentów.

Odmienny pogląd został przez Sąd Najwyższy przedstawiony jedynie w przypadku postępowania prowadzonego przez Sąd Rejestrowy w oparciu o art. 12 ust. 3 ustawy o KRS, o wykreślenie wpisu niedopuszczalnego ze względu na obowiązujące przepisy prawa- Sąd Rejestrowy nie jest uprawniony do badania zgodności z ustawą uchwały zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia, która stanowi materialnoprawną podstawę dokonanego wpisu (por. uchwała SN z 8.12.2017 r. w sprawie III CZP 54/17, (...)) W takim przypadku należy mieć bowiem na względzie potrzebę efektywności postępowania, tak aby niedopuszczalne dane zostały wykreślone z rejestru bez zbędnego przedłużania postępowania. Odmienne natomiast przedstawia się sytuacja w przypadku dokonywania wpisu nowych

danych, gdyż – z uwagi na funkcję ewidencyjną i informacyjną rejestru – istotne jest, ażeby dokonywane wpisy odpowiadały prawu i wpływały pozytywnie na pewność obrotu prawnego, a nie wprowadzały do niego elementy niepewności, do czego bez wątplenia prowadziłoby dokonanie wpisu opartego na nieważnej czynności prawnej, jeżeli Sąd Rejestrowy nie dokonałby (zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy o KRS) należytej oceny dokumentów załączonych do wniosku o wpis, a które mają stanowić podstawę wpisu.

Odmienne stanowisko w przedmiocie zakresu kognicji Sądu Rejestrowego na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy o KRS Sąd Najwyższy przedstawił w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 18 września 2013 r. w sprawie III CZP 13/13, uznając że kognicja sądu rejestrowego nie uprawnia do odmowy dokonania wpisu w rejestrze przedsiębiorców, nawet wtedy, gdy uchwała wspólników narusza bezwzględnie wiążące przepisy ustawy. Pogląd taki spotkał się jednak ze zdecydowaną krytyką doktryny, w której jako przykład jej konsekwentnego zastosowania wskazano sytuację, w której sąd rejestrowy nie mógłby odmówić dokonania wpisu w rejestrze przedsiębiorców KRS nawet wówczas, gdyby uchwałą zgromadzenia wspólników spółki z o.o. powołano do zarządu osobę, która nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych lub która została skazana za przestępstwa wskazane w art. 18 § 2 k.s.h. Jednocześnie wyrażony w niej przez Sąd Najwyższy pogląd uznano za szkodliwy i niebezpieczny dla obrotu prawnego, gdyż może zdarzyć się taki przypadek, że tak oczywiście sprzeczna z prawem uchwała nie zostanie zaskarżona w trybie art. 252 § 1 i art. 425 § 1 k.s.h. [por. M. L., Zakres kognicji sądu rejestrowego wobec uchwał zgromadzeń wspólników lub walnych zgromadzeń sprzecznych z ustawą w świetle uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 18.09.2013 r. (III CZP 13/13), (...) z 2014 r. Nr 10, s. 35-39]. W takim przypadku dokonany w rejestrze wpis w istocie zaprzeczałby funkcji tego rejestru i zamiast zwiększać pewność i bezpieczeństwo obrotu wprowadzałby jego uczestników – działających na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy o KRS – w błąd, gdyż mogłoby się okazać, że wpisy, którym przysługuje domniemanie prawdziwości, mają swoją podstawę faktyczną w nieważnych czynnościach prawnych.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy zgodził się ze stanowiskiem prawnym wyrażonym przez Sąd Rejestrowy w zaskarżonym orzeczeniu, jak również z wyżej wskazanym orzecznictwem Sądu Najwyższego przytoczonym w postanowieniu z 24 lipca 2013 r. w sprawie III CZP 1/13, co prowadziło do uznania zarzutu naruszenia art. 23 ust. 1 ustawy o KRS przez Sąd Rejestrowy za bezzasadny.

Pozostałe trzy zarzuty podniesione przez wnioskodawczynię w wywiedzionej apelacji sprowadzały się w istocie do jednej kwestii, tj. do tego, że Sąd Rejestrowy winien był dokonać wnioskowanego wpisu, gdyż w chwili orzekania dysponował z urzędu takimi informacjami, z których wynikało, że spółka obejmująca udziały w spółce-wnioskodawczyni – (...) sp. z o.o. w likwidacji – przestała być postawiona w stan likwidacji w związku z podjętą przez jej wspólników uchwałą nr 1 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z 23 listopada 2016 r. (rep. A nr 2159/2016), na mocy której postanowiono o dalszym istnieniu spółki i uchyleniu jej likwidacji, a który to fakt miał być nadto ogłoszony przez likwidatora do Sądu Rejestrowego.

Podjęcie tej uchwały było jednak bez znaczenia dla rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd Rejestrowy, gdyż nie mogło wpłynąć na sanowanie czynności podjętej wcześniej przez Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników spółki-wnioskodawczyni z 31 marca 2016 r. (rep. A nr 533/2016) – zmiany umowy spółki i podwyższenia kapitału zakładowego, w którym udziale miałyby objąć będąca wówczas w likwidacji (...) sp. z o.o. Już wówczas czynność ta w świetle art. 282 §1 k.s.h. była nieważna stosownie do art. 58 § 1 k.c., a tym samym nie mogła stanowić podstawy dokonania wpisu w rejestrze przedsiębiorców zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy o KRS. Czynność dokonywana w określonych okolicznościach faktycznych nie mogła stać się czynnością ważną, z uwagi na to, że później zmieniła się jedna okoliczność faktyczna (uchylono stan likwidacji (...) sp. z o.o.), z uwagi na którą czynność ta była nieważna w chwili jej dokonywania.

Nic przy tym nie stoi na przeszkodzie, aby obecnie wspólnicy spółki-wnioskodawczyni – gdy spółka z o.o. (...) nie jest już w likwidacji i może w pełni prowadzić działalność gospodarczą – dokonali zmiany umowy spółki-wnioskodawczyni, podwyższyli jej kapitał zakładowy, a wskazany kontrahent objął w niej nowoutworzone udziały.

Wobec powyższej argumentacji, apelacja wnioskodawczyni jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i w zw. z art. 7 ustawy o KRS, o czym orzeczono na wstępie.

SSR del. (...)SSO (...)SSO (...)

Sygn. akt VIII Ga 514/17

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)